

به نام خدا

درآمدی بر پژوهش معماری

www.ketab.ir

تألیف: دکتر شاهین حیدری

دانشیار دانشگاه تهران

سرشناسه	: حیدری، شاهین، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: درآمدی بر پژوهش معماری/تالیف شاهین حیدری.
مشخصات نشر	: تهران : کتاب فکر نو، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۰ ص.: مصور.
شابک	: 9786006985046
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
ناشر	: کتابخانه.
موضوع	: معماری -- تحقیق -- روش شناسی
ردیف کتاب کنگره	: NA۲۰۰۰/ح۹د۴ ۱۳۹۳
ردیف بنیادی	: ۷۲۰/۷۲
شماره شابک ملی	: ۳۴۴۸۷۷۳

فروشگاه اینترنتی کتاب فکر نو: خریدی کاملاً متفاوت را تجربه کنید
<http://fekrenobook.ir>

www.ketab.ir

- درآمدی بر پژوهش معماری
- تالیف: دکتر شاهین حیدری
- مدیر تولید: مهندس آرش حیدری
- لیتوگرافی/چاپ و صحافی: رایید گرافیک - معروف
- شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
- چاپ اول، ۱۳۹۳
- ناشر: کتاب فکر نو
- قیمت: ۱۵۰/۰۰۰ ریال

فروشگاه و مرکز بخش کتاب: فروشگاه فکر نو (انتشارات رز)

تهران، خیابان انقلاب، نیش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۶ تلفن: ۶۶۴۱۶۱۰۰

سایر مراکز بخش:

آزادبیمه (۶۶۹۶۱۲۵۹)/آزاده (۶۶۴۱۵۷۵۳) /اصناعی (۶۶۴۱۲۳۹۵)/علوم پویا (۶۶۹۶۰۷۷۳) /دانشیران (۶۶۴۰۰۱۴۴)

کلهر (۶۶۴۰۰۱۶۰) /کتابیران (۶۶۵۶۶۵۱۰) /کتاب دانشگاهی (۶۶۴۱۸۵۸۶) /انواور (۶۶۴۸۴۱۹۱) /یک (۶۶۴۰۷۴۶۷)

سیمای دانش (۶۴۴۴۷۷۹)

پیشگفتار ۸

بخش اول - مبانی اولیه پژوهش

فصل اول - شناخت: جدال تجربه و عقل ۲۳

۱. شناخت ۲۳

۲. انواع شناخت ۲۳

۳. شناخت علمی، شناخت فلسفی ۲۷

۴. تاریخ علم، تاریخ ۳۲

۵. در ایران ۳۶

۶. رویارویی اندیشه‌ها ۳۸

۷. علم الاجتماع ۴۱

فصل دوم - هنر، دیگر دروازه شناخت ۴۳

۸. هنر به عنوان دروازه معرفت ۴۳

۹. تاریخ هنر ۴۹

۱۰. هنر و شهود ۵۱

۱۱. دنیا‌های هنر ۵۲

۱۲. ارتباط معنایی هنر، علم و فلسفه ۵۳

فصل سوم - روش‌های استدلال ۵۷

۱۳. استقرا ۵۷

۱۴. ابطال پذیری ۵۹

۱۵. قیاس ۶۱

۱۶. تفاوت‌ها و تشابه‌ها ۶۱

۱۷. نظام علت و معلول ۶۳

۶۸	۱۸. استدلال به روش پس‌کاوی.....
۶۹	۱۹. هنر و شیوه‌های استدلال.....
۷۳	فصل چهارم - دیدگاه‌های نظری در پژوهش.....
۷۳	۲۰. مبانی نظری.....
۷۵	۲۱. پارادایم‌ها.....
۷۸	۲۲. روش‌های پارادایم‌ها.....
۸۱	۲۳. نظریات آیزنمن.....
۸۲	۲۴. پارادایم‌های جنکینز.....
۸۶	۲۵. پارادایم‌های چهارگانه معماری.....
۹۰	۲۶. نظریات اثبات‌گرایان.....
۹۰	۲۷. مدرنیسم.....
۹۲	۲۸. بعد مدرنیسم.....
۹۴	۲۹. فضا و زمان.....
۹۷	۳۰. نگاه ما.....
۹۹	فصل پنجم - پژوهش در معماری.....
۹۹	۳۱. ابعاد مختلف معماری.....
۹۹	۳۲. معماری فرم‌گرا و عملکردگرا.....
۱۰۱	۳۳. چگونگی تولید معماری.....
۱۰۴	۳۴. جوش درونی.....
۱۰۴	۳۵. وجوه مؤثر در تولید معماری.....
۱۰۷	۳۶. ایده.....
۱۰۹	۳۷. معماری و پارادایم زبان‌شناسی.....

۱۱۳	.....	۳۸. دو حوزه طراحی و تولید معماری
۱۱۴	.....	۳۹. اصول حاکم بر معماری
۱۱۸	.....	۴۰- تفسیرگرایی
۱۱۹	.....	۴۱. حوزه‌های پژوهشی در معماری
۱۲۰	.....	۴۲. معماری و دیگر چالش‌ها
		بخش دوم - کلیات و مبانی پژوهش معماری
۱۳۱	.....	فصل ششم - روش‌ها، پژوهش و پیدایش نظریه‌ها
۱۳۱	.....	۴۳. تعاریف و نام‌ها
۱۳۶	.....	۴۴. متغیر
۱۴۳	.....	۴۵. گزاره و ترکیب گزاره‌ها
۱۴۴	.....	۴۶. سنجش، و اندازه‌گیری
۱۴۷	.....	۴۷. فرضیه
۱۵۸	.....	۴۸. نظریه
۱۶۰	.....	۴۹. تحلیل نظریه در معماری
۱۶۲	.....	۵۰. فرض
۱۶۵	.....	فصل هفتم - کلیات و اجزای پژوهش
۱۶۵	.....	۵۱. پرسشنامه پژوهش
۱۶۷	.....	۵۲. طرح پژوهشی
۱۶۹	.....	۵۳. پرسش پژوهش
۱۷۴	.....	۵۴. مسئله پژوهش
۱۷۵	.....	۵۵. موضوع پژوهش
۱۷۷	.....	۵۶. عنوان پژوهش

۱۷۷	..... ضرورت پژوهش	۵۷
۱۸۲	..... نظام‌مندی، کیفیت، و کمیت پژوهش	۵۸
۱۸۴	..... تمایزات در پژوهش	۵۹
۱۸۶	..... اصیل و بکر بودن پژوهش	۶۰
۱۸۷	..... روش‌ها و پایایی در پژوهش	۶۱
۱۸۹	..... فصل‌های کسب اطلاعات پژوهش، پیشینه، مشاهده و منابع	۶۱
۱۸۹	..... واکنش گذشته و موضوع	۶۲
۱۹۰	..... پیشینه و اهمیت موضوع	۶۳
۱۹۲	..... رده‌بندی اطلاعات	۶۴
۱۹۴	..... اهمیت داده‌ها	۶۵
۱۹۶	..... مشاهده	۶۶
۱۹۷	..... قانونمندی در مشاهده	۶۷
۲۰۱	..... مصاحبه	۶۸
۲۰۳	..... پرسشنامه	۶۹
۲۰۷	..... ابزار در پژوهش	۷۰
۲۰۸	..... کتابخانه	۷۱
۲۰۹	..... شبکه جهاتی اطلاعات	۷۲
۲۰۹	..... رایانه	۷۳
۲۱۰	..... مجله‌ها	۷۴
۲۱۲	..... روزنامه	۷۵
۲۱۲	..... فیلم	۷۶
۲۱۳	..... عکس	۷۷

۲۱۴	۷۸. رولووه.....
۲۱۴	۷۹. رساله و بیان نامه.....
۲۱۴	۸۰. نقش مشاهدگر و اطلاعات او.....
۲۱۷	فصل نهم - روش‌های پژوهش.....
۲۱۷	۸۱. روش پژوهش چیست؟.....
۲۱۸	۸۲. چهار چهره تئوری پژوهش.....
۲۲۲	۸۳. روش‌های معیار پژوهشی.....
۲۲۴	۸۴. روش تاریخی.....
۲۲۵	۸۵. روش آزمایشی.....
۲۳۶	۸۶. روش پیمایشی، مورد کاوی و مصاحبه.....
۲۴۰	۸۷- تحلیل محتوی.....
۲۴۱	۸۸. پژوهش بر مبنای داده‌های کمی و کیفی.....
۲۴۶	۸۹. روش به معنای تحلیل.....
۲۴۷	۹۰- روش به معنای توصیف.....
۲۴۸	۹۱. مدل.....
۲۴۹	۹۲. پژوهش معماری در بستر زمان و مکان.....
۲۵۰	۹۳. تحلیل در اجزای معماری.....

بخش سوم - آمار و توصیف آماری

۲۶۱	فصل دهم - آمار و روش‌های آماری.....
۲۶۱	۹۴. اهمیت آمار و روش‌های آماری.....
۲۶۱	۹۵. دسته بندی داده‌ها.....
۲۶۲	۹۶. پارامترهای متمایل به مرکز.....

۲۷۱	..... پارامترهای پراکندگی	۹۷
۲۷۶	..... منحنی نرمال	۹۸
۲۷۹	..... نمودارهای آماری	۹۹
۲۸۳	..... جمعیت‌های آماری و نمونه‌گیری	۱۰۰
۲۸۷	..... آزمون معنی‌داری	۱۰۱
۲۸۸	..... آمار رانمتریک و آمار ناپارامتریک	۱۰۲
۲۸۹	..... همبستگی	۱۰۳
۲۹۴	..... رگرسیون	۱۰۴
۲۹۶	..... معادله پیش‌بینی	۱۰۵
۲۹۹	..... رگرسیون چند متغیر	۱۰۶
۳۰۲	..... قدرت پیش‌بینی در معادله رگرسیون	۱۰۷
۳۰۳	..... آزمون نرمال بودن توزیع	۱۰۸
۳۰۶	..... آزمون دو جمله‌ای	۱۰۹
۳۰۷	..... آزمون فرضیه‌های رابطه‌ای	۱۱۰
۳۱۵	..... پیوست ۱: استفاده و دسترسی به مطالب	
۳۲۳	..... پیوست ۲: طراحی معماری بر اساس پژوهش	
۳۴۷	..... پیوست ۳: چکیده نویسی	
۳۶۱	..... منابع و مراجع:	

پیشگفتار

جرمی تیل^۱ سه دیدگاه متفاوت بین معماران، در ضرورت یا عدم ضرورت پژوهش معماری تشریح می‌کند. دیدگاه اول مربوط به گروهی است که معتقدند معماری قاعده‌ای است. که از شکل رسمی دانش پیروی نمی‌کند و ادامه می‌دهند که ما بسیار متفاوتیم، شاید نمی‌توانید درک کنید یک معمار چگونه فکر می‌کنند. تولید معماری افراطی است. و مورد تجزیه و تحلیل قرار نمی‌گیرد. به این ترتیب معمار، نابغه‌ای حماسی است که نظم خودکار دارد و تحت اثر نیروهای خارجی قرار نمی‌گیرد و از نظام‌های اجرایی جدا می‌شود. چنین دیدگاهی بر پایه تصورات متکی بر نبوغ معمار و خودگرایی استوار است. نتیجه قهری آن این‌که معماری فرآیندی بی‌ربط و نامربوط با اتفاقات متنوع اجتماعی است. به نظر تیل این اعتقاد بهانه‌ای برای فرار از پژوهش معماری است، زیرا برای معماری حرکات غیرقابل پیش‌بینی قائل است. دیدگاه دیگر، اعتقادی در تقابل با گروه اول در مورد آنها اعتقاد است که معماری به نظام‌های دیگر وابسته و در تولید خود به آنها رجوع می‌کند. معماران در امتداد خطی است که از هنر آغاز و به علوم می‌رسد. سپس تکه تکه شده و هر تکه به موضوعی مرتبط می‌شود که در فضای عقلانی مستقلی مسیر خود را یافته تا به پاسخ برسند. این پاسخ‌ها کنار هم قرار گرفته تا پاسخ نهایی معماری را تولید کنند. گروه سوم اما، معماری را انعکاس از پژوهش می‌دانند که با معیارهای رسمی پژوهش علمی یا پژوهش علوم انسانی تکیه ندارد اما خود معیارهای خاصی را معرفی می‌کند. مهم‌تر آنکه هر ساختمان دانشی را تعریف می‌کند که درک و فهم چنین دانشی، تعریفی از پژوهش است.

موردی که تیل به آن اشاره دارد واقعیت پژوهش جهانی معماری است که در کشور ما نیز چنین دیدگاه‌هایی قابل مشاهده و تفکیک‌اند و تأسف بارتر آنکه اربابان دیدگاه اول به مراتب پُر طرفدارتر از دو گروه دیگرند و به همین دلیل است که اوضاع معماری

۱- یکی از نظریه‌پردازان برجسته طراحی معماری جهان، اهل کشور انگلستان و عضو اصلی ریبا.

امروز ایران در کشمکش‌های سلیقه‌ای چنین به بیراه رفته است. اگر بپذیریم معماری به عنوان موضوعی اجتماعی، فرهنگی و علمی از ساختمان فراتر است، آنگاه این باور را پیدا خواهیم کرد که کارکردهای اجزای متفاوت آن، چه جدا و چه در پیوند با یکدیگر باید با روش‌ها و پایه‌های خاص مورد پژوهش قرار گیرند. چتین پژوهشی در گرو تدبیر و واضح پژوهش معماری در دو بستر اصلی است، یکی پژوهش دانشگاهی و دیگری پژوهش در حوزه عملی که هر دو الزامند. دانشجو و معمار امروز ما به جای کنکاش در معماری روز و مشاهده اتفاقات علمی و جمع‌آوری اطلاعات جدید جهانی ام‌ناده‌ها، بر از دانسته‌های قبلی خود را در دستور کار قرار داده و به همین جهت دچار گسست، انتزاع از مفاهیمی شده که چاره‌ی ترد معماری ما نیست. در این مقام معمار باید ساختار خوبی است که بعد از مدتی کوتاه، صحبت‌هایش تکراری و کهنه می‌شوند. واقعیت پژوهش این رشته، تبیین و تفسیر اطلاعات و داده‌هایی کمی و کیفی بنیان است که به روش‌ها به رحمت گردآوری می‌شوند، سرشتی هم‌تا ندارند و اطلاعات لازم آن در طیف وسیعی از فرهنگ، روان‌شناسی، زیبایی‌شناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد، مسائل اجتماعی عام تا مورد فنی و فناوری قرار گرفته‌اند. پژوهشگر معماری باید همه را ارزیابی کند تا در منطقی تدوین‌ها برسد.

امروزه نه تنها اکثر معماران کشورمان به پژوهش معماری نگاه جدی ندارند، بلکه در برنامه‌های دانشگاهی نیز جایگاهی برای این مهم دیده نشده است. باوری غلط داریم که دانشجویان با گذراندن دروس دوره‌ی معماری قادر به انجام پژوهش خواهند شد. چنین برداشتی اشتباه و منجر به اشتباهات مکرر دیگر نیز می‌شود. پژوهش معماری با آموزش معماری دو مقوله‌ی جدا در روش‌اند. شرط لازم و نه کافی برای پژوهش معماری، معمار بودن است، اما این شرط به تنهایی کارساز نیست. بدون راهنمایی و یادگیری فنون پژوهش، دچار سردرگمی می‌شویم.

ذکر چند نکته ضروری است. نخست، پژوهش معماری چیست؟ قبل از پاسخ، پرسش مهم تر این که «معماری چیست» و واقعیت آن کدام است؟ به چه چیزی معماری می‌گوییم؟ اگر پرسش‌های اخیر پاسخی درخور نیابند، در این صورت هدف از پژوهش معماری بی‌معنی است. بر این باوریم که معماری «هنر» و «علم» ایجاد فضاست و واقعیت معماری چیزی جز تولید فضا نیست. درباره اهمیت فضا می‌شود در تئوری ارتباط و نتوری با برونزوی هم عقیده بود که کلیه مباحث معماری به فضاهای منتهی می‌شوند. فضا حامل و انتقال دهنده‌ی کلیه عوامل ارزشی هستند. فضا یک بحر فرعی نیست. اگر و نتوری به ارتباط اهمیت می‌دهد بستر ارتباط، به هر شکلی که شده است. معماری به عنوان یک نشانه در پرتو فضا قرار نمی‌گیرد، عین فضا است و نتوری می‌گوید، فضا را فراموش کنید، همچنین سازه و اینگونه حرفها را، دنبال ارتباط تبدیل و تصویرسازی مفهومی باشید. این اظهار چندان به درستی جلوه نمی‌دهد. این است که در عصر الکترونیک و اطلاعات، معماری هم وارد عرصه ارتباط شده و آن شده است که تفاوتی بین ارتباط و نشانه‌شناسی وجود ندارد. اما به درستی این عقیده یک انحراف است که نباید آنرا پذیرفت. چنین باوری، اساس شکل‌گیری آنجا بضر است. اما برای توضیح و توجیه فضا باید سراغ فلسفه، علم و هنر رفت و به دنبال پرداخت تا پایه‌های نظری و عملی آفرینش فضا استوار و محکم باشند. مباحث علمی و فلسفی در شروع طراحی از اهمیت حیرت‌انگیزی برخوردارند که در ادامه، اصول و مبانی صورتی هنرمندانه توسط معمار به کار بسته می‌شوند.

نکته دوم آنکه، پژوهش معماری را به دو طبقه متفاوت می‌توان تقسیم کرد. اول، پژوهش‌هایی که برای بازبینی و دریافت نکات مستتر در آثار معماری موجود صورت می‌گیرند.

چنین مواردی به قصد ارزشیابی^۱، فهم^۲، واشکافی^۳، توصیف^۴ یا دریافت تغییر^۵ در معماری انجام و زمینه‌ای فراهم می‌سازند تا از طریق پیش‌بینی^۶، تأثیر و تعمیم، طراحی‌های معماری آینده ارتقا یابند. طبقه دوم، پژوهش‌هایی است که پیگیر چگونگی فرآیند طراحی معماری‌اند، خواه برای موردی معلوم، که قرار است ساخته شود یا خواه ای موردی که در مرحله طراحی می‌ماند. به این‌گونه از پژوهش می‌توان عنوان پژوهش برای چگونگی طراحی و چگونگی برنامه‌ریزی^۶ اطلاق کرد. این اعتقاد وجود دارد که هر طبقه مذکور، دارای مرز مشخصی‌اند، در این کتاب هر دو را تشریح خواهیم کرد. برای این منظور، نگارش، این جداسازی صورت نخواهد گرفت.

نکته سوم این است که چگونه شناخته می‌شود؟ چهار اندیشه در مسیرهای متناظر ولی هم‌هدف، چهار نگاه متفاوت به شناخت پدیده‌ها دارند. از دید یک گروه، اندازه‌گیری و سنجش آینه‌ها، حس می‌آید، تنها معیار شناخت پدیده‌هاست. گروهی دیگر شناخت واقعیت پدیده‌ها را، به تنهایی موکول به ذهن می‌دانند و خارج آن تصویری ندارند. گروه سوم هم پیش‌بینی را قابل شناخت نمی‌دانند مگر آن پدیده را لااقل در دو زمان متفاوت نگاه کرد و در مقایسه این دو نگاه به واقعیت و شناخت آن رسیدند. گروه آخر اعتقاد دارند که هر کسی از یک نقطه نظر خود به واقعیت یک پدیده می‌رسد. کسی که عینک قرمز به چشم دارد، دنیا را قرمز می‌بیند. نکته زیبای این نگاه آن است که اجازه داده می‌شود تا دیگران دنیاها را خود را ببینند و بازگو کنند و در سایه مقایسه و به‌گزینی شناخت حاصل آید. واقعیت‌ها از طریق حس کردن و چرخاندن محسوس‌ها در ذهن و سپس پردازش آن محسوس‌ها در ذهن می‌نمایند. سه‌روردی می‌گوید که عقل و حس برای شناخت‌اند، شناخت همه چیز و شناخت

-
- 1- evaluation
  - 2- understanding
  - 3- exploration
  - 4- description
  - 5- changing
  - 6- prediction

شناخت و شناخت آن چیزی که نبود و سپس بود. معماری آن چیزی است که نبود و سپس بود، از منظرهای متفاوت به آن نگاه می‌شود، متفاوت حس می‌شود، متفاوت پردازش می‌شود و ظرفیت شناخت متفاوت را دارد. بدیهی است که بی‌طرفانه به بررسی این دیدگاه‌ها توجه و سعی می‌کنیم که جوانب مختلف هر کدام را، تا حد امکان تشریح کنیم.

نکته حریف، به پارادایم مربوط است که در فصل چهارم به آن پرداخته شده است. آنچه کرمن درباره انقلاب پارادایمی مطرح می‌کند را باید پذیرفت، ولی بیه پیروی از ایمر لاکاتوس (پارادایم‌ها به دو جز تقسیم می‌کنیم. جز اول و اساسی همان هسته سخت پارادایم و جز دوم جز آن مواردی است که اطراف این هسته سخت را گرفته است و به آن جز نرم می‌گوئیم) جز نرم قصد دارد ابعاد مختلف هسته سخت را نمایان ساخته یا خود تلاش کند که به هسته سخت راه یابد. برای مثال اگر معماری سنتی را یک پارادایم فرض کنیم، این پارادایم تنها از مفروضاتی ریشه‌ای و قابل قبول در همه‌ی ادوار است و هیچ پارادایم دیگری را به رد اصول آن نیست. اما مفروضات دیگری در پارادایم سنتی وجود دارند که به عنوان مافظ هسته اصلی عمل می‌کنند. طبیعی است که انقلاب پارادایمی آنها را حذف و تغییر می‌دهد. برای بهتر روشن شدن مسئله، اگر بگوییم معماری سنتی همواره به حس مکان توجه داشته، توجه به حس مکان در معماری سنتی در هسته سخت نهفته و در تمام ادوار بعد، همه‌ی پارادایم‌های معماری، به آن وفادارند. اما وجود بعضی از فرم‌ها در مکان سنتی، وابسته به جز نرم معماری‌اند که لزومی ندارد باقی باشند. فناوری نو، مصالح جدید، روش‌های ساخت، تغییر سلیقه. افراد و استفاده‌کننده‌ها، برای این فرم‌ها جایگزین پیدا کرده است که باید از آنها استفاده کرد. مثل استفاده از قوس‌های دسته سبیدی یا پنچ‌آهفت‌های گُند و تَند در بناهای مختلف معماری سنتی. اگر کسی بگوید روح معماری سنتی وابسته به این فرم‌هاست و نباید آنها را تغییر داد، راه به غلط برده است.

سه پیوست در انتهای کتاب آمده است. پیوست نخست به راهنمایی استفاده از کتاب مربوط است. و در پی پاسخ به این دو پرسش است که این کتاب چگونه باید مطالعه شود؟ و چگونه تدریس گردد؟ بر اساس مطالب پیوست خواننده تا حدودی راهنمایی شده و در تسلسلی که برای او لازم است، مطالعه خود را انجام می‌دهد.

پیوست دوم نگاهی به مثال‌های طراحی معماری برای نیل به طراحی منطقی بر اساس روش دارد. در قالب‌های متفاوت این مطلب ارائه می‌شود. پیوست سوم نیز به چکیده نویسی اختصاص داده شده است. دانشجویان اغلب با این مشکل مواجه‌اند که چگونه اصول مختصر و مفید چکیده پایان‌نامه، رساله یا مقاله خود را بنویسند. مثال‌هایی ارائه شده است. مطلب برای خواننده بهتر تشریح و فهم گردد.

***

کتاب برای ارائه «مقدمه‌ای بر پژوهش معماری» در سه بخش مجزا تدوین شده و ادعای کامل بودن در زمینه پژوهش را ندارد. به همین سبب عنوان «درآمدی بر پژوهش معماری» برای آن انتخاب شد است. با این حال نگارنده سعی داشته که به قدر وسع خود قدم‌ها را حساب شده بردارد. در بحث نخست مبانی کلی مورد بحث قرار گرفته‌اند و تلاش صرف آن شده که در پییم که برای تمدن یونان ارزشی قائلیم، به آن دلیل است که این تمدن به ما گفت چگونه باید زندگی کرد و اگر به تمدن ایران افتخار می‌کنیم، به این دلیل است که این تمدن به ما یاد داد چگونه فکر خود را به راستی بیان کنیم و در شرح آن دروغی نگوئیم. در این بین هنرمند آسانسور است که به کمک اثر هنری نشان می‌دهد که چگونه فکر کرده و چگونه واقعاً ذهن خود را صادقانه و راستگویانه در قالب اثر هنری اعتراف کرده است. بی‌هیچ تردیدی هنر ارزشمند است چون اعترافات صادق و رهایی بخش را ارزانی می‌دارد. اعترافات که در بین دو کرانه‌ی نامحدود شهود و ذهن هنرمند قرار گرفته‌اند. به همین سبب، فصل اول به علم و فلسفه می‌پردازد، فصل دوم به هنر و فصل سوم نظام استدلالی را به بحث

می‌گیرد. پایه‌های نظری در فصل چهارم و ارتباط بین همه‌ی آنچه که آورده شده با معماری، موضوع فصل آخر از بخش نخست کتاب است.

بخش دوم به نکات اصلی پژوهش معماری پرداخته به این امید که یاد بگیریم چگونه پژوهش کنیم و دستاوردهای پژوهش را که جز واقعیت‌های کشف نشده چیز دیگری نیست، با صدق و صفا به جامعه بشری ارائه کنیم. مباد که پژوهش دست‌آویزی برای پنهان کردن واقعیت‌ها باشد. در این بخش، به ویژه با تکیه بر بخش نخست، خواننده به کاربرد اصول دو پارادایم اثباتی و پارادایم تفسیری آگاه خواهد شد. پژوهش‌های کمی مبتنی بر اثبات ریاضی و پژوهش‌های کیفی اغلب بر اصول پارادایم تفسیری استوارند. اگرچه در معماری از داده‌های کمی استفاده می‌کنیم اما متغیرهای کیفی استفاده بیشتری دارند که در به آن پژوهشگر ناچار به استفاده، تبیین و تفسیرشان است. نکته حائز اهمیت در نگارش پژوهش معماری به مفاهیم پارادایم اثباتی، از طریق عینک مفروضات پارادایم تفسیری باشد.

بخش سوم نیز به آمار و روش‌های توصیف آماری اختصاص یافته که در خدمت تجزیه و تحلیل داده‌ها قرار می‌گیرند.

***

در خاتمه این مقدمه، لازم می‌داند مراتب تشکر و قدردانی را از عزیزانی اعلام نمایم که در تدوین کتاب حاضر از مشورت و راهنمایی‌های ارزشمند آنها فراوان بهره‌مند شدم. به طور اخص باید از راهنمایی‌های حکیمانه استاد عزیز و خدای گرامی جناب آقای احمد سعیدنیا و در کنار آن از مشورت با دوست دانا و خردمند آقای دکتر پارسا، هر دو از دانشگاه تهران، سپاس‌گزاری ویژه داشته باشم. همچنین از راهنمایی‌های پرفسور جرمی تیل و پرفسور برایان لوسون هر دو از دانشگاه شفیلد انگلستان، در دوران فرصت مطالعاتی، فراوان بهره برده که از آنها ممنون و متشکرم.

در انتشار این کتاب، دو عزیز که از مدیران نشر کتاب فکرنو هستند، مرا مدیون الطاف و زحمات خود کردند. من در فرآیند چاپ متوجه شدم که معنی انتشارات با قدمت چیست و اعضای آن چگونه باید بار سنگین تعهد گذشتگان خود را بر دوش کشیده و از آن لغزشی نداشته باشند. سرکار خانم اشرف حسینی و فرزندشان آقای آرش حدریان، دو فردی هستند که به این مهم واقفند. از آنها تشکر فراوان دارم.

منها و چه اوقاتی که باید به همسر و دو پسر من تعلق می‌داشتند و من برای نوشتن کتاب از آن ساعات هزینه کردم. برای این هدیه‌ی بیدریغ‌اشان چگونه و با چه زیبایی می‌توانم تشکر کنم؟ انتظار دارم قصورم را ببخشند و سپاسم را بپذیرند.

www.ketab.ir